

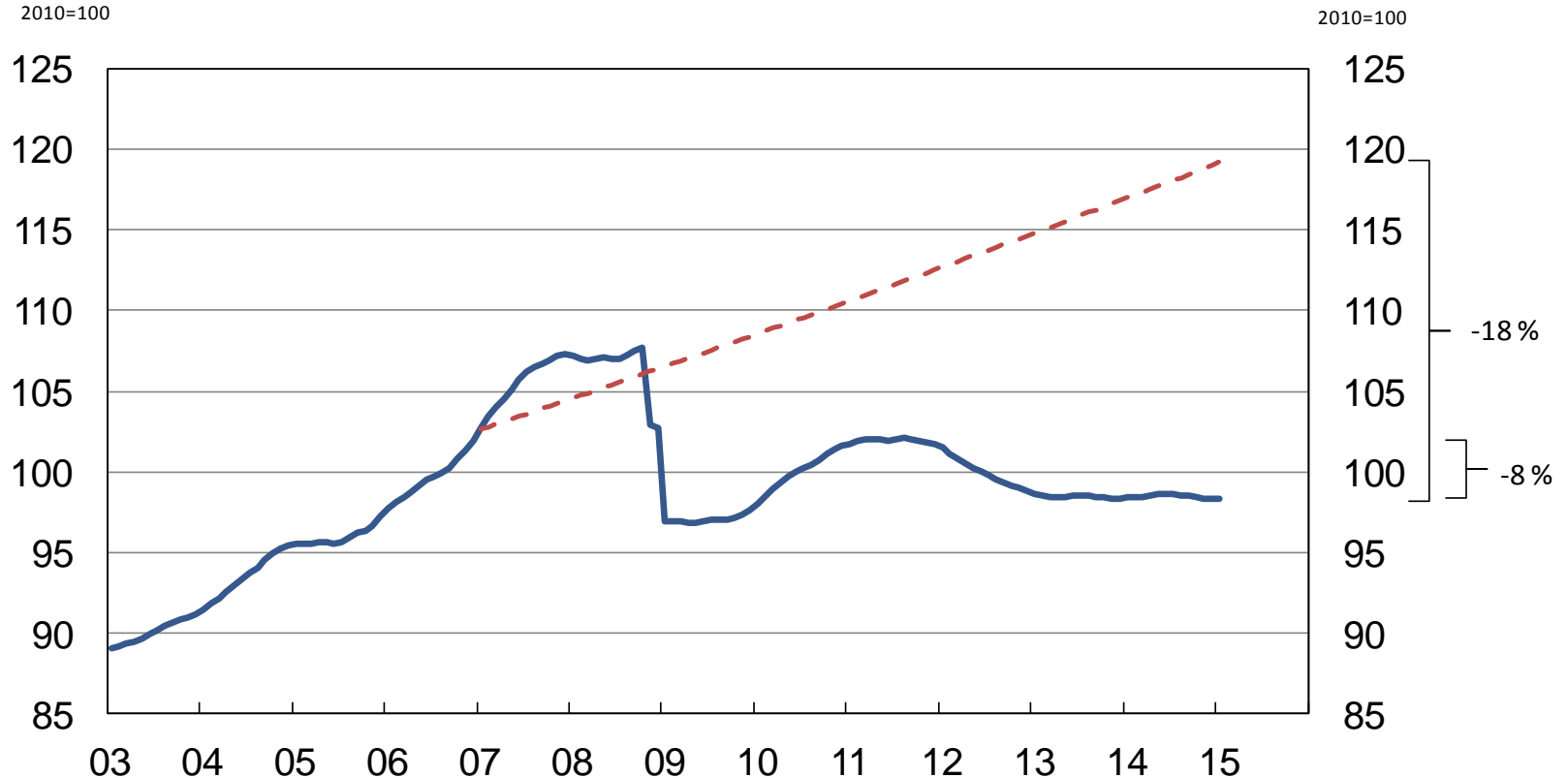
VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Talouspolitiikan lähtökohdat 2015-2019

Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro

Markus Sovala 19.3.2015

Lähtökohtana Suomen talouden ahdinko

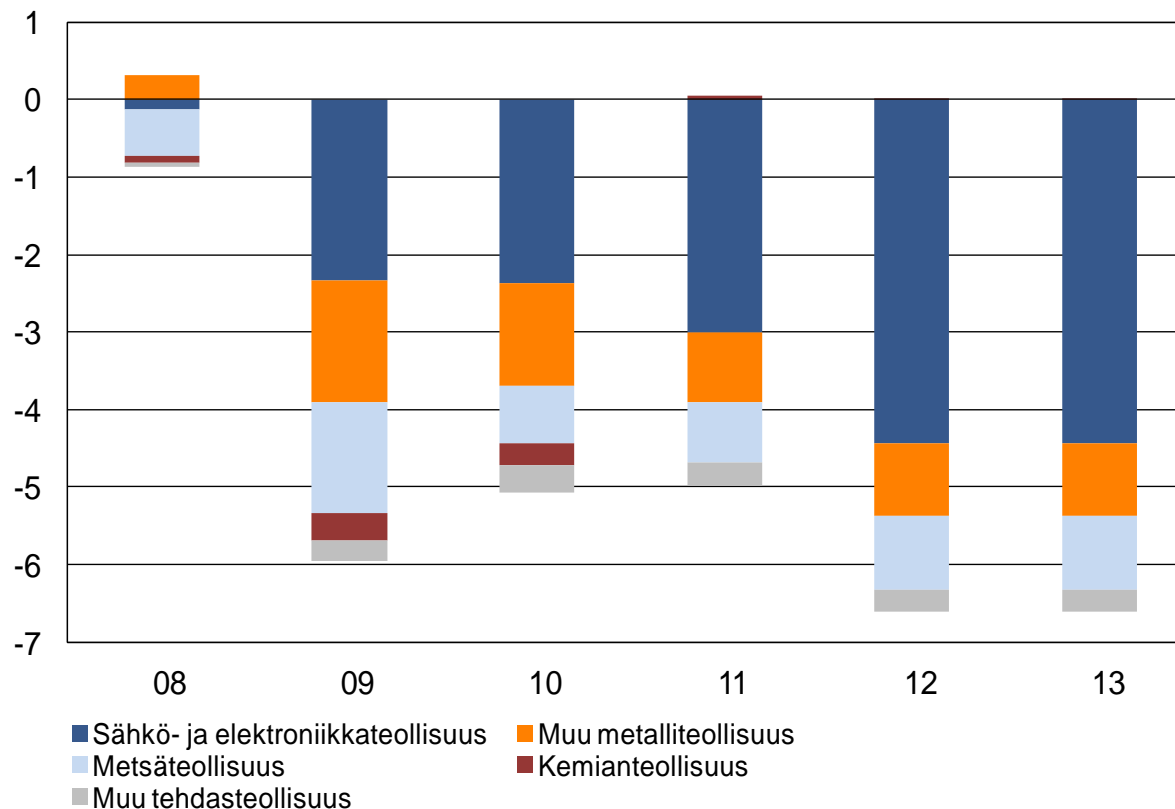
— Tuotannon suhdannekuvaaja, trendi

- - Tuotannon suhdannekuvaaja JOS kasvu v. 2009-> sama kuin 2005-2008 keskim.

Lähde: Tilastokeskus

Kokonaistuotannon supistuminen selittyy teollisuustuotannon supistumisella

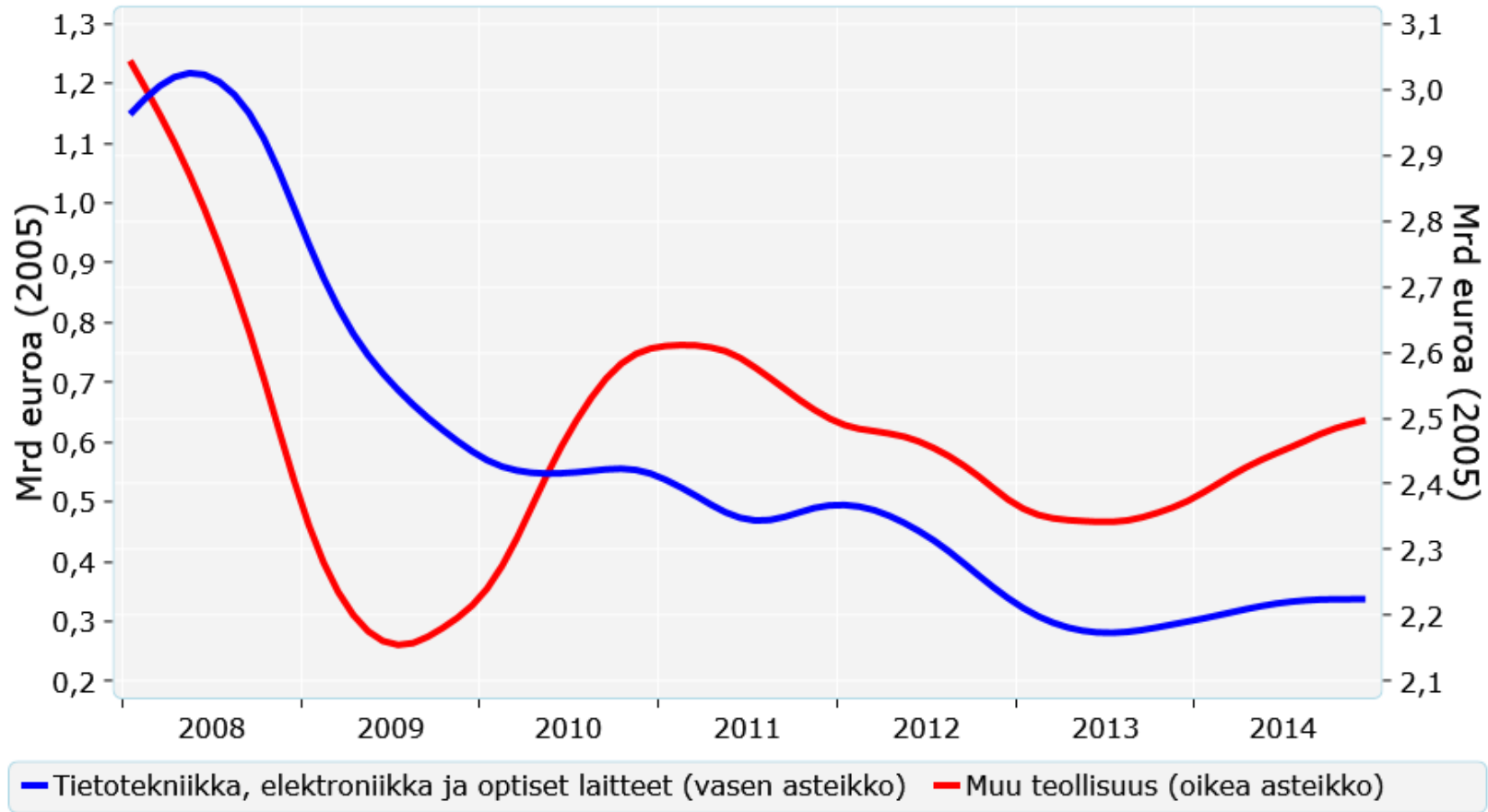
Arvonlisäyksen muutos vuodesta 2007

Lähde: Suomen Pankki, Tilastokeskus

Teollisuuden ahdinko viennin romahduksesta:- tietotekniikka ja elektroniikka **-70 %** - muu teollisuus **-20 %**

Teollisuuden tuottajahinnoilla deflatoidut viennin kuukausihavainnot tasoitettuna

Lähde: Macrobond / VM

Tilanne ei korjaannu ilman viennin elpymistä

- Tarvitaan parempaa työllisyys- ja tuottavuuskehitystä ja tätä on tavoiteltava.
 - Vienti ja sille perustuvat investoinnit on ainoa kestävä kasvun pohja.
 - Tämä on ratkaisevaa myös julkisen talouden vakautumisessa.
- Julkisen talouden hoitoa ei kuitenkaan voi laskea optimististen odotuksien varaan.
 - VM/KO:n arvion mukaan talous kasvaa lähivuosina keskimäärin vain runsaan prosentin vuodessa – sopeutustoimien jälkeen vielä vähemmän. Hyvinvointivaltion palvelut ja etuudet tulee mitoittaa tämän mukaan.

Julkisen talouden tasapainoa vahvistettava ensi vaalikaudella n. 3 %/BKT

- Ilman uusia sopeutustoimia julkisen talouden alijäämä supistuu, mutta jää kauden lopussakin lähelle 3 %/BKT tasoa. Julkinen velka lähestyy 70 %/BKT.
- Finanssipolitiikan liikkumatilan palauttamiseksi:
 - Kuntatalouden velkaantuminen pysäytettävä 10 %/BKT tasolle.
 - Valtiontalouden velka kahdessa vaalikaudessa 40 %/BKT tasolle (nyt 50 %/BKT)
- Edellyttää:
 - Valtion ja kuntien tasapainon palauttamista vuoteen 2019 mennessä.
 - Menoja hillitseviä toimia myös seuraavilla hallituskausilla.

Sopeutustoimet sovittava hallitusta muodostettaessa

- Myötäsyklisen finanssipolitiikan välttämiseksi tulisi finanssipolitiikan sopeutustoimista päättää euromääräisesti koko vaalikaudeksi.
- Tavoitteet asetettava riittävän kunnianhimoisesti jotta voidaan välttyä lisäsopeutukselta, johon on päättyvällä vaalikaudella toistuvasti jouduttu.
- Päätökset kirjataan Julkisen talouden suunnitelmaan (JTS), joka perustuu riippumattomaan ennusteeseen.
 - Kansantalouselosasto on 8.2.2015 alkaen myös muodollisesti riippumaton ennustaja.
- JTS toimii myös vakausohjelmana – sen toteutumista valvoo VTV ja EU:n komissio.

6 mrd. euron sopeutus ensi vaalikaudella

- Valtiontalouden tasapainottaminen vuoteen 2019 mennessä voidaan toteuttaa sopeuttamalla menoja ja/tai tuloja yhteensä noin 4 mrd. eurolla ensi vaalikauden aikana.
 - Sopeutuksen tulee painottua menoleikkauksiin.
- Kuntatalouden tasapainottaminen edellyttäisi noin 2 mrd. euron sopeutusta vuoteen 2019 mennessä.
 - Kuntien tehtäviä ja velvoitteita karsittava sekä toimintaa tehostettava.
 - Näille asetettava määrälliset tavoitteet.
 - Kunnallisverotus ei saisi kiristyä – muuten paine työllisyyteen.

Valtiolle uusi verokehys, menokehys tarvitaan edelleen

- Valtiontaloudessa jatketaan nykyistä kehysmenettelyä ja hallitusta muodostettaessa sovitaan valtion reaalisesta menotasosta koko hallituskaudelle. Kehysmenettelyn ajantasaisuuden takaava tekninen valmistelu on käynnissä valtiovarainministeriössä.
- Veropolitiikan yleislinja kiinnitetään hallitusta muodostettaessa veropolitiikan säännöllä, joka määrittää päätösperäisten veromuutosten nettomääräisen kokonaisliikkumavaran hallituskaudella.

Uusi arvio kestävyysvajeesta on noin 5 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon

- Julkisen talouden tulojen ja menojen välillä pitkällä aikavälillä 5 %/BKT (n. 10 mrd. euroa) epätasapaino.
- Edellinen arvio (9/2014) oli noin 4 %/BKT.
- Eläkeuudistus vähentää menopainetta ja lisää tuloja pitkällä aikavälillä noin 1 %/BKT ...
- ... mutta heikentynyt julkisen talouden tasapaino nostaa ”lähtölavaa” noin 2 %/BKT:
 - Vuoden 2014 toteuma odotettua heikompi.
 - Keskipitkän aikavälin kasvunäkymä jonkin verran heikentynyt.
 - Korkonäkymä edelleen laskenut, mikä supistaa työeläkesektorin ylijäämää.

Tarvitaan rakennepäätöksiä, joilla 2 %/BKT vaikutus vuoden 2019 jälkeen

- Tulevan vaalikauden 3 %/BKT sopeutustoimien – joko perinteisiä sopeutustoimia tai rakenneuudistuksia – lisäksi päätettävä rakenneuudistuksista, joilla 2 %/BKT kestävyysvajevaikutus seuraavilla hallituskausilla.
- Siltä osin kuin rakenneuudistuksia lasketaan osaksi tulevan vaalikauden sopeutusta, olisi ne päätettävä heti hallituskauden alussa.
- Rakennepäätökset toteutettava budjettiprosessissa, osana Julkisen talouden suunnitelmaa (JTS). Muuten ei voi varmistua, että ne todella johtavat tavoiteltuun sopeutusvaikutukseen.

Työllisyys keskiöön

- Työllisyyden, investointien ja tuottavuuden edistämiseksi tarvitaan pitkään jatkuvaa palkkamalltia.
- Kun kilpailukyky on palautettu, on siirryttävä pysyvästi palkanormiin, jossa palkankorotukset mitoitetaan inflaatiotavoitteen ja avoimen sektorin tuottavuuskehityksen mukaan.
- Tarvitaan nykyistä parempia työn ja yrittämisen kannustimia, joihin voidaan vaikuttaa myös asuntopolitiikalla. Työvoiman alueellista ja ammatillista liikkuvuutta on kannustettava.
- Erilaisten etuuksien tasoa ja ehtoja on tarkasteltava työllistymisen näkökulmasta. On välttämätöntä, että työnteko on aina taloudellisesti palkitsevaa.

Digitalisaatiolla tuottavuutta

- Siirtymällä sähköisiin prosesseihin parannetaan palvelujen saatavuutta sekä vähennetään yritysten ja kansalaisten hallinnollista taakkaa. Sähköiset palvelut on tehtävä ensisijaiseksi asiointimuodoksi.
- Julkisten palveluiden digitalisointia on vaikeuttanut viranomaisten yhteistyön hidas eteneminen. Palveluprosessien ja hallinnon yhtenäistäminen on usein haasteellisempaa kuin ICT-ratkaisujen toteuttaminen.
- Digitalisaation edistäminen ja hallinnon kehittäminen kytkeytyvät voimakkaasti toisiinsa. Julkisen hallinnon ja sen ICT:n kehittäminen tulee pysyä yhden ministeriön vastuulla. Säästöjen toteuttamiseksi työ tulee kytkeä tiiviisti Julkisen talouden suunnitelmaan.

Sotelle budjettikehys

- Sote-uudistuksen jatkovalmistelussa on tarkasteltava nyt esillä olleen yksiportaisen kuntayhtymämallin rinnalla:
 - Toisen asteen hallintomallia
 - Mahdollisuutta siirtää palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu valtiolle
- Tarkasteluun tulevat silloin muutkin kuin sote-tehtävät ja palveluiden rahoitusjärjestelmä kokonaisuudessaan.
- Sote-budjettikehysten toteuttaminen ei voi jäädä odottamaan laajempaa uudistusta – se tarvitaan hallinnollisesta mallista riippumatta.
- Ilman sote-budjettikehystä ei voida olettaa, että tulevan vaalikauden aikana voidaan merkittävästi hillitä sosiaali- ja terveysten menojen kasvua.

Raportin tausta ja fokus

- Virkamiespuheenvuoro talouspolitiikan keskeisistä haasteista ja tarvittavista politiikkatoimenpiteistä.
- Aikajänne on vaalikausi 2015-2019, mutta tehtävää jää jatkokausillekin.
- Perinteisen talouspolitiikan lisäksi raportissa tarkastellaan hallintopolitiikkaa ja rahoitusmarkkinoita.
- Julkista taloutta katsotaan kokonaisuutena – kunnat ja SOTE keskeisesti mukana.
- Puheenvuoron valmisteluun ovat osallistuneet kaikki valtiovarainministeriön osastot.
- Ministeriön virkamiesjohto on linjannut kärkiviestit ja keskeiset johtopäätökset.
- Ministeriön asiantuntijat vastaavat tausta-analyyseistä. Finanssineuvos Outi Honkatukia on toimittanut aineiston.

Taustatietoja

TK:n ennakkotieto v. 2014 julkisen talouden alijäämästä yllätti ennustajat

- Kokonaistuotantolukuja 14Q2 ja 14Q3 revisioitiin alaspäin 2.3.2015, mutta suurin yllätys liittyi julkisen talouden alijäämään 3,4 %/BKT kun loppuvuoden ”konsensusennuste” oli 2,7 %/BKT.
- Ongelmana budjetti- ja kansantalouden tilinpidon käsite-erojen kiinnisaaminen: budjettitalouden menot vähenivät vuonna 2014 noin 0,4 mrd.€, mutta TK:n luvuissa kasvua 1,2 mrd.€.
- Vuoden 2013 alijäämäärvio kasvoi 0,4 mrd.€ vielä tammikuussa 2015.
- Poiketen muista ennustajista, VM pyrkii huomioimaan käsite-erot yksittäisissä meno- ja tuloerissä. Nyt siinä ei täysin onnistuttu. Muut ennustajat olettanevat eron vakioksi.
 - Energiaverojen palautuksen merkitys on kasvanut: brutto- ja nettolukujen eroa (n. 250 m€) ei kunnolla huomioitu ennusteessa.
 - EU:n jäsenmaksuissa runsas 200 m€ ennustepoikkeama, tästä 135 m€ selkeää virhettä.
 - Loput ¾ alijäämäärvion poikkeamasta selittyy pienillä yksittäisillä tekijöillä, jotka eivät tavanomaisuudesta poiketen kumonneetkaan toisiaan.

Vertailu budjetin ja kansantalouden tilinpidon alijäämän välillä

	2010	2011	2012	2013	2014
Budjetin tulot	39,1	43,2	45,7	46,2	47,7
Budjetin menot	49,9	50,4	53,5	54,6	54,2
budjetin jäämä	-10,6	-7,2	-7,8	-8,4	-6,6
Kokonaistulot	43,0	47,7	48,7	50,3	50,9
Kokonaismenot	52,9	54,1	56,0	57,7	58,9
tilinpidon jäämä	-10,0	-6,4	-7,3	-7,4	-8,0
ero tilinpito - budjetti					
Kokonaistulot	3,9	4,5	3,0	4,1	3,3
Kokonaismenot	3,0	3,7	2,5	3,1	4,7
jäämä	0,6	0,8	0,5	1,0	-1,4